

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 297/2024 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen leikkausten vaikutuksesta kulttuurin saavutettavuuteen

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Hanna Sarkkisen näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen 297/2024 vp:

Miten hallitus huolehtii kulttuurin ja taiteen alueellisesta saavutettavuudesta ja kulttuuristen oikeuksien toteutumisesta eri puolilla Suomea,

miten hallitus arvioi kulttuurin alueellisen saavutettavuuden kehittyvän rahoitusleikkausten myötä,

miten hallitus toteuttaa rahoitusleikkaukset niin, etteivät ne uhkaa kulttuurin ja taiteen saavutettavuutta eri puolilla Suomea ja

onko hallitus valmis budjettiriihessä perumaan kulttuurisektorille suunniteltuja mittavia leikkauksia, jotka uhkaavat heikentää kulttuurin saavutettavuutta eri puolilla Suomea?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Suomessa on vahva julkisen vallan sitoumus varmistaa, että harvaan asutussa maassa on kulttuuripalveluita mahdollisimman yhdenvertaisesti saavutettavissa. Valtion rahoitus jatkuu vahvana myös jatkossa. Valtion rahoitus taiteeseen ja kulttuuriin on kuitenkin vain osa rahoitusta. Kunnat ja yksityiset kuluttajat ovat merkittäviä kulttuurin ja taiteen rahoittajia. Hallitus on päätöksillään huolehtimassa siitä, että kuntien taloudelliset edellytykset eivät heikkene.

Kulttuurin yksityinen kulutus vuonna 2022 oli 6 miljardia euroa. Kuluttajien osuus on siis moninkertainen julkiseen tukeen verrattuna. On siis tärkeää, että hallitus huolehtii kansalaisten ostovoimasta. Hallitus linjasi myös keväällä 2024 kehysriihessään, että yksityiselle sektorille suunnattu verovähennysoikeus laajennetaan taiteeseen ja kulttuuriin. Niukkenevan julkisen tuen aikana on tärkeää, että luomme edellytyksiä yksityisen sektorin rahoituksen kasvulle ja tuemme yritysvaltaisen alan kasvua myös T&K-rahoituksella.

Suomessa suurin osa aikuisista käyttää kulttuuripalveluita. Kulttuurin alueellisen saavutettavuuden edistäminen on yksi kulttuuripolitiikan keskeisistä päämääristä. Parhailtaan lausuntokierroksella olevassa luonnoksessa kulttuuripoliittiseksi selonteoksi yksi neljästä tavoitteesta on varmistaa jokaisenoikeudet kulttuuriin. Selontekoluonnoksessa lähdetään siitä, että monimuotoinen ja saavutettava kulttuuri kuuluu kaikille riippumatta taustasta, kielestä, sijainnista, iästä tai taloudellisista resursseista.

Kirjasto- ja kulttuuritoiminnan järjestäminen kuuluu kuntien lakisääteisiin tehtäviin ja toimintaa tuetaan valtiovarainministeriöstä valtionosuudella. Kirjastot ovat käytetyimpiä kulttuuripalveluita ja niillä on suuri merkitys myös lukutaidon edistäjänä. Saavutettavasta ja laadukkaasta kirjastolaitoksesta huolehditaan tulevaisuudessakin.

Valtio myöntää lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön kautta valtionosuuksia teattereille, orkestereille ja muille esittävän taiteen toimintayksiköille sekä museoille kattavasti ympäri Suomea. Valtionosuuksijärjestelmä tukee alueellisesti kattavan kulttuuripalveluverkoston säilymistä ja kehittämistä. Esittävän taiteen toimintayksiköillä on lisäksi kiertuetoimintaa, mikä edistää monipuolisten kulttuuripalvelujen saatavuutta maan eri osissa.

Taiteen perusopetusta on tarjolla yli 85 prosentissa Suomen kuntia yhteensä noin 400 oppilaitoksessa, joista osa on vapaan sivistystyön oppilaitoksia. Hallitusohjelman mukaan hallitus uudistaa taiteen perusopetusta koskevan lainsäädännön. Tavoitteena on opetuksen saavutettavuuden parantaminen eri taiteenalat huomioiden. Myös vapaa sivistystyö on merkittävä paikallinen ja alueellinen kulttuuritarjonnan ylläpitäjä ja työllistäjä sekä omaehtoisen toiminnan edistäjä.

Yksi suosituimmista ja alueellisesti hyvin levinnyt kulttuuripalvelu on elokuvateatterit. Vuonna 2023 suomalaisissa elokuvateattereissa käytiin lähes 7,2 miljoonaa kertaa. Suomessa on yli 180 elokuvateatteria 130 paikkakunnalla. Myös Yleisradiolla on tärkeä rooli Suomen suurimpana kulttuurilaitoksena ja monipuolisena kulttuurimediana sekä kotimaisen kulttuurin tuottajana. Suorien lähetysten ja nauhoitettujen konserttitaltiointien sekä lukemattomien muiden kulttuuriesitysten ja musiikkilähetysten kautta Yle mahdollistaa kaikille pääsyn musiikin ja kulttuuriesitysten äärelle kaikkialla Suomessa.

Hallitus turvaa kulttuurisisältöjen alueellista saavutettavuutta myös jatkamalla pitkäjänteistä kulttuuri-perintösisältöjen digitalisointia. Finna-palvelu tarjoaa miljoonittain digitoituja aineistoja. Vapaasti katsottavissa on mm. 450 kotimaista pitkää elokuvaa.

Kulttuurin rahoitusta koskevat sopeutustoimet pyritään kohdentamaan siten, että niiden vaikutukset kulttuurin alueelliseen saavutettavuuteen olisivat niin vähäisiä kuin mahdollista. Vuoden 2024 osalta leikkaukset on pyritty kohdentamaan muualle kuin lastenkulttuuriin tai suoraan kulttuurin tekijöille ja taiteen tekemiseen kohdistuviin avustuksiin.

Valtiontalouden tilanne on vakava. On tärkeää, että tässä tilanteessa, kun resurssit vähenevät, pohditaan, mitä voitaisiin tehdä uudella tavalla – toimialaa uudistaen. On totta, että leikkauksilla tulee olemaan vaikutuksia. Osa säästöistä kohdistetaan toimialan virastoille ja ministeriölle. Myös Sivistyshallinto 2030 -hankkeessa pyritään tehostamaan virastojen toimintaa mm. karsimalla päällekkäistä toimintaa.

Hallitus on vahvasti sitoutunut siihen, että jo päätetyistä valtiontalouden tasapainottamistoimista pidetään kiinni. Jos jostakin sovitusta toimenpiteestä ei ole saatavissa ennakoituja säästöjä, tilalle etsitään uusia toimenpiteitä hallinnonalan sisältä. Mittavista sopeutustoimista huolimatta valtion talousarvioehdotus vuodelle 2025 on tämänhetkisen arvion mukaan yli 12 miljardia euroa alijäämäinen. Tässä tilanteessa teemme myös vaikeita sopeutustoimia ja jo tehtyjen päätösten peruminen kokonaan olisi vastuu-tonta.

Helsingissä 18.9.2024

Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala